

4.7 Izdatki za pokojnine

Izdatki za pokojnine¹ so se v letu 2012 realno znižali, izraženi v deležu BDP, pa povečali in dosegli 11,7 % BDP. Znašali so 4,418 mrd EUR, kar je nominalno 0,2 % več kot leto prej, realno pa 2,3 % manj. Njihovo povečanje v deležu BDP je tako izključno posledica padca BDP, ki se je nominalno znižal za 2,0 %. Izdatke je omejilo neuskklajevanje pokojnin, poleg tega pa je ZUJF² omejil znesek izplačila letnega dodatka (kar bo veljalo vse do vključno leta, ki bo sledilo letu, ko bo rast BDP preseгла 2,5 %) in znižal višino pokojnin nekaterih kategorij upokojevcev, ki niso imele podlage v vplačanih prispevkih za socialno varnost. Brez navedenih, večinoma interventnih ukrepov bi se izdatki za pokojnine tudi v letu 2012 precej povečali, saj se je nadaljevala rast števila prejemnikov pokojnin³. Njihovo število se je v povprečju povečalo za 2,6 %, kar je v povprečju 15.003 prejemnikov več (leta 2011 16.764 več). Visok prirast je posledica hitre rasti števila starostnih upokojevcev (4,8 % v letu 2011 in 4,0 % v letu 2012) ter ga lahko v obeh letih pripišemo upokojevanju številčnejših povojnih generacij in pospešenemu upokojevanju zaradi pričakovane zaostritve pogojev za starostno upokojevanje po novem zakonu⁴. Izdatki za starostne pokojnine so se realno povečali le za 0,1 %, kar je najnižja rast od leta 1993, odkar imamo na voljo podatke, potem ko je bila v obdobju 2006–2009 povprečna letna realna rast skoraj 5-odstotna.

Delež proračunskega transferja v prihodkih pokojninskega zavarovanja ostaja visok⁵. Proračunski transfer je leta 2012 znašal 1,416 mrd EUR, kar je sicer 83,9 mio EUR manj kot leto prej. Delež proračunskega transferja v prihodkih ZPIZ je tako znašal 29,2 %, kar je prav tako nekoliko manj kot leto prej (30,4 %), a še vedno več kot v obdobju 2005–2010. Naraščanje deleža proračunskega transferja je bilo v preteklih letih posledica višje rasti izdatkov, kot

pa je bila rast prihodkov ZPIZ iz socialnih prispevkov. Ukrepi za znižanje izdatkov v letu 2012 pa so kljub nadaljnjemu zmanjševanju mase plač in s tem tudi tudi prihodkov ZPIZ iz socialnih prispevkov omogočili, da je bila razlika med izdatki in prihodki ZPIZ iz prispevkov manjša, kar je znižalo delež proračunskega transferja v skupnih prihodkih ZPIZ.

Slovenija je bila po deležu izdatkov za pokojnine⁶ v BDP leta 2010 še pod povprečjem držav EU. Leta 2010 (zadnji podatki) je Slovenija za vse vrste pokojnin namenila 11,2 % BDP, kar je 0,4 o. t. več kot leto prej, povprečje EU pa je ostalo na ravni leta prej in je znašalo 13,0 %. V primerjavi s predkriznim letom 2008 pa so vse države EU razen Madžarske izdatke povečale (Slovenija za 3,3 o. t.). Do leta 2020 naj bi Slovenija, če bi še naprej veljali prejšnji pokojninski parametri po ZPIZ-1, povprečje EU preseгла, izdatki za pokojnine pa naj bi se povečali na 12,2 % BDP⁷. Novi pokojninski zakon (ZPIZ-2⁸) naj bi povečevanje izdatkov za pokojnine za določeno obdobje ustavil, kar bo imelo pozitivne kratkoročne in srednjeročne učinke na vzdržnost javnih financ, ustavilo pa naj bi se tudi padanje pokojnin. Izdatki za pokojnine se bodo srednjeročno sicer ustalili, vendar bodo nato spet začeli naraščati, kar pomeni, da nova pokojninska ureditev ne zagotavlja dolgoročne javnofinančne vzdržnosti (izdatki naj bi do leta 2060 narasli za več kot 5 o. t.⁹).

¹ Po podatkih bilance ZPIZ, ki zajemajo te vrste pokojnin: starostne, invalidske, družinske, kmečke, vojaške, pokojnine, uveljavljene v drugih republikah nekdanje SFRJ, pokojnine, nakazane v druge republike nekdanje SFRJ, pokojnine, nakazane v tujino, dodatek za rekreacijo upokojevcem, druge pokojnine.

² Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF), Uradni list RS, št. 40/12, šesti odstavek 143. člena.

³ Tu starostni, invalidski, družinski, vdovski, vojaški, prejemniki akontacij, kmečki po SZK (podatki ZPIZ).

⁴ ZPIZ-2 je bil sprejet v decembru 2012 in se je začel izvajati z začetkom leta 2013.

⁵ Republika Slovenija iz državnega proračuna in drugih virov zagotavlja sredstva za pokrivanje razlike med prihodki ZPIZ iz prispevkov in drugih virov ter odhodki ZPIZ. To so vsa sredstva pod postavko Prejeta sredstva iz državnega proračuna bilance ZPIZ (MF).

⁶ Po metodologiji ESSPROS (evropski sistem integrirane statistike socialne zaščite).

⁷ The 2012 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU27 Member States (2010–2060). Dostopno na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf.

⁸ Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), Uradni list RS, št. 96/12.

⁹ Modernizacija pokojninskega sistema (ZPIZ-2), <http://www.mdds.gov.si/>.

Tabela: Delež izdatkov za pokojnine glede na BDP, delež prebivalstva starega 65 let in več, stopnja zaposlenosti starejših delavcev in zakonsko določena upokojitvena starost

	Delež izdatkov za pokojnine, v % BDP			Delež prebivalstva 65 let in več, v %		Stopnja zaposlenosti starejših delavcev (55–64 let)		Zakonsko določena upokojitvena starost, stanje na 1. 7. 2012	
	2000	2005	2010	2000	2012	2000	2011	Moški	Ženske
EU-27	np	12,2	13,0	15,6	17,8	36,9	47,4	np	np
Avstrija	14,2	14,2	15,0	15,4	17,8	26,3	41,5	65	60
Belgija	11,0	11,2	12,1	16,8	17,3	20,8	38,7	65	65
Bolgarija	np	7,6	9,2	16,2	18,8	36,3	43,9	63l 4m	63l 4m
Ciper	5,7	6,7	7,8	11,2	12,8	55,7	54,8	65	65
Češka	8,2	8,0	9,2	13,8	16,2	37,6	47,6	62l 6m	<61l 4m
Danska	10,5	11,0	12,3	14,8	17,3	46,3	59,5	65	65
Estonija	6,6	5,9	9,0	15,0	17,2	45,3	57,2	63l	61l 6m
Finska	10,6	11,2	12,7	14,8	18,1	39,0	57,0	63–68	63–68
France	13,0	13,3	14,4	15,8	17,1	37,0	41,5	60–67	60–67
Grčija	11,1	12,2	13,9	16,5	19,7	29,9	39,4	65	62–65
Irska	3,6	4,9	7,2	11,2	11,9	27,7	50,0	65–66	65–66
Italija	14,3	14,6	16,0	18,1	20,6	49,4	37,9	66	62–63l 6m
Latvija	9,6	6,4	10,0	14,8	18,6	36,0	50,5	62	62
Litva	7,8	6,5	8,6	13,7	18,1	40,4	50,5	62l 8m	60l 4m
Luksemburg	9,4	9,6	9,2	14,3	14,0	26,7	39,3	65	65
Madžarska	8,7	9,8	11,0	15,0	16,9	22,2	35,8	62	62
Malta	7,9	9,2	10,0	12,1	16,5	28,5	31,7	61	60
Nemčija	13,1	13,4	12,8	16,2	20,6	38,2	59,9	67	67
Nizozemska	12,5	12,5	12,9	13,6	16,2	28,8	56,1	65	65
Poljska	12,6	12,7	11,9	12,1	13,8	28,4	36,9	65	60
Portugalska	10,1	12,3	14,2	16,0	19,4	50,7	47,9	65	65
Romunija	6,1	6,2	9,5	13,2	15,0	49,5	40,0	64l 4m	59l 4m
Slovaška	7,5	7,5	8,4	11,4	12,8	22,7	41,4	62	62
Slovenija	11,0	10,3	11,2	13,9	16,8	21,3	31,2	63	61
Španija	9,6	9,1	10,8	16,7	17,4	41,6	44,5	65	65
Švedska	11,3	12,2	12,1	17,3	18,8	64,9	72,3	61–67	61–67
Združeno kraljestvo	11,9	10,7	12,2	15,8	17,0	50,7	56,7	65	>60

Vir: Eurostat, 2012 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU27 Member States (2010–2060), MISSOC – Comparative Tables on Social Protection.

Opomba: np – ni podatka; > upokojitvena starost je že višja od te starosti, saj je navedena starost za leto pred katerim se je začela poveševati; < upokojitvena starost velja za ženske brez otrok in je nižja od tega v odvisnosti od števila otrok.

Slika: Izbrani prihodki in odhodki ZPIZ-a, Slovenija

